บทคัดย่อ

ชื่อภาคนิพนธ์	การศึกษาการเปิดเสรีภาคบริการด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ กรณีศึกษาระหว่างไทยและญี่ปุ่น
ชื่อผู้เขียน	นางสาวยุภา มีจังหาร รหัสนักศึกษา 5110321034
ชื่อปริญญา	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผศ.ดร. วิศิษฏ์ ชัยศรีสวัสดิ์สุข
ปีการศึกษา	1/2552

การศึกษาการเปิดเสรีภาคบริการด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโอกาสในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยและแนวทางในการปรับตัวในธุรกิจบริการที่ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในไทยได้ โดยมีขอบเขตการศึกษาจากการเปิดเสรีธุรกิจบริการด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความตกลง JTEPA ในรูปแบบที่ 3 คือ การเข้ามาประกอบกิจการในไทยของผู้ประกอบการจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งการศึกษาได้มีการรวบรวมข้อมูลการเปิดเสรีด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความตกลง JTEPA กฎหมายภายในประเทศของไทยว่าด้วยการกำหนดขอบเขตการเข้ามาตั้งกิจการในไทย และโครงสร้างตลาดของบริการการขนส่งของไทยและญี่ปุ่น เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยเปรียบเทียบของผู้ประกอบการไทยกับผู้ประกอบการญี่ปุ่น โดยใช้ Diamond Model ของ Michael E.Porter ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย 1) สภาวะปัจจัยการผลิต 2) สภาวะอุปสงค์ 3) กลยุทธ์ โครงสร้าง สภาพการแข่งขัน 4) อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง 5) ผลกระทบภายนอก และ 6) รัฐบาล

ผลจากการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทยและญี่ปุ่น ซึ่งเปิดให้ญี่ปุ่นเข้ามาตั้งกิจการในไทยได้โดยถือหุ้นได้ไม่เกิน 49 % ซึ่งภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายไทยในธุรกิจบริการด้านการขนส่งทางทะเล การขนส่งทางอากาศ การขนส่งสินค้าทางถนน และบริการเสริมการขนส่ง พบว่า การขนส่งทางอากาศ และการขนส่งทางทะเล มีความสามารถในการแข่งขันระดับปานกลาง ทั้งสองธุรกิจมีลักษณะการดำเนินธุรกิจคล้ายคลึงกัน เพราะเป็นกิจกรรมการขนส่งระหว่างประเทศสามารถดำเนินการได้โดยเสรีในทุกประเทศทั่วโลก แต่ถ้าเป็นกรณีการเข้ามาตั้งกิจการ

ภายในประเทศในด้านการดำเนินธุรกิจสายการบิน หรือการนำเรือเข้ามาชักธงชาติไทยหรือจดทะเบียนเป็นเรือสัญชาติไทย ยังไม่มีการเปิดเสรีภายใต้กรอบความตกลงใดๆ รวมทั้งภายใต้กรอบ JTEPA เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ จะต้องเจรจาตกลงกันระหว่างรัฐกับรัฐของทั้งสองประเทศ แม้ว่าจะมีความสามารถในการแข่งขันระดับปานกลาง แต่ก็ควรเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกด้วยการส่งเสริมกิจกรรมด้านการตลาดให้กับทั้งสองสาขา เนื่องจากยังมีจุดอ่อนด้านเครือข่ายในการให้บริการ การทำการตลาดแบบเชิงรุก มุ่งเน้นให้มีการสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นที่รู้จักในตลาดโลก

สำหรับการขนส่งสินค้าทางถนน และการให้บริการเสริมการขนส่ง เป็นธุรกิจที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการในธุรกิจลักษณะเดียวกันของญี่ปุ่น กรณีการขนส่งทางถนน ผู้ประกอบการไทยจะเสียเปรียบผู้ประกอบการญี่ปุ่นอย่างชัดเจนด้านปัจจัยการผลิตที่มีเงินลงทุนสูงกว่า เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการขนส่งมีความทันสมัย นำระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการการขนส่ง และมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ขณะที่ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่เป็น SMEs หรือผู้ให้บริการรายย่อยที่ดำเนินการแบบครอบครัว ทำให้ไม่มีมาตรฐานในการให้บริการมากนัก ส่วนใหญ่จึงเป็นเพียงผู้รับช่วงงานมาจากผู้ประกอบการรายใหญ่อีกทอดหนึ่ง ส่วนบริการเสริมด้านการขนส่ง การเปิดเสรีให้ญี่ปุ่นเข้ามาดำเนินกิจการได้เอง จะทำให้แนวโน้มผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิต และผู้จำหน่ายที่เข้ามาลงทุนในไทยมีแนวโน้มหันไปใช้บริการบริษัทที่เป็นของประเทศเดียวกันมากขึ้น เนื่องจากจุดเด่นของการดำเนินธุรกิจของญี่ปุ่น คือ การมีเครือข่ายที่ใกล้ชิดระหว่างกัน และลักษณะการให้บริการของผู้ประกอบการไทยมีจุดอ่อนด้านการให้บริการไม่ครบวงจร เป็นเพียงผู้ให้บริการบางกิจกรรมในห่วงโซ่อุปทานของการขนส่งเท่านั้น

แนวทางในการปรับตัวของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนจึงควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงรูปแบบการให้บริการให้มีความเป็นมาตรฐานสากล ขณะเดียวกันก็ควรให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง และกระจายงานระหว่างกลุ่ม ส่วนผู้ให้บริการเสริมการขนส่ง อาจต้องพึ่งพาบทบาทภาครัฐในการเข้ามากำกับดูแลการเข้ามาแข่งขันของญี่ปุ่นให้เกิดความเป็นธรรม และให้เวลาในการปรับตัวสำหรับผู้ประกอบการขนาดเล็กของไทย ในลักษณะการแบ่งขอบเขตของการแข่งขัน หรือแยกตลาดการให้บริการระหว่างผู้ประกอบการไทย และผู้ประกอบการญี่ปุ่น เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยมีระยะเวลาในการปรับตัวและสามารถแข่งขันได้ในระยะยาว